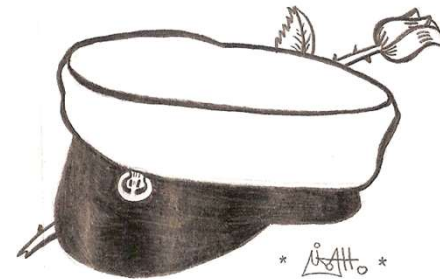

Syksyn 2026 kirjoitukset

ma 14.9.	äidinkieli ja kirjallisuus (suomi ja ruotsi), lukutaidon koe
ke 16.9.	uskonto, elämäncatsomustieto, yhteiskuntaoppi, kemia, maantiede, terveystieto
pe 18.9.	vieras kieli, pitkä oppimäärä englanti ranska espanja saksa venäjä
ma 21.9.	toinen kotimainen kieli, pitkä ja keskipitkä oppimäärä
ti 22.9.	psykologia, filosofia, historia, fysiikka, biologia
to 24.9.	matematiikka, pitkä ja lyhyt oppimäärä
pe 25.9.	äidinkieli ja kirjallisuus (suomi ja ruotsi), kirjoitustaidon koe suomi / ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -koe
ma 28.9.	vieras kieli, lyhyt oppimäärä englanti ranska espanja saksa venäjä italia portugali latina saame

Maanantaina 7.9.
pakolliset opinnot on
oltava suoritettuna
kirjoitettavissa
aineissa!

YO-kokeet liikuntasalissa tai luokassa H25!

(Erillistilaoikeuden saaneet ja muutama koe: H25)

- Kokeisiintuloaikoja porrastetaan, jotta vältetään pahat ruuhkat. Lisäksi riippuu kokeesta, milloin tulee olla paikalla. Tarkat tiedot ovat lukion nettisivulla: <https://peda.net/laukaa/lukio/opiskelijoille/yo>
- Paikalle tullaan aikataulujen mukaan! Tärkeää!
- Kirjoitusaika klo 9 – 15 (minuutilleen 6 h; jos lisäaika, 8 h)
- Mahdolliset opiskelijasta riippumattomat keskeytykset kuten tietokonehäiriöt jatkavat kirjoitusaikaa.
- Poistua saa aikaisintaan klo 12.00. Ei suositeltavaa!

Sairaana?

- Jos sairastut tai jostakin syystä myöhästyit niin, ettet pääse paikalle, soita
 - rehtorille 040 821 2642
 - jos et tavoita rehtoria, soita apulaisrehtorille (Pekalle) 040 745 4752
 - ryhmänohjaajalle tai muulle henkilökunnalle ilmoitusta ei tehdä
- Jos opiskelija on sairaana, hän ei voi osallistua kokeeseen. Erillistä koetilaa sairastuneille ei järjestetä! Pitäkää itsenne terveenä!

Mitä mukaan? Mitä ei saa olla mukana?

- **Ei** umpinaisia kynäkoteloita, mutta ottakaa mukaan **muistiinpanovälineet**.
- **Tietokone, virtajohto muuntajineen sekä kuulokkeet**. Mukaan myös mahdollinen hiiri, jos sen tarvitset. Mitään tietokoneeseen liittyviä langattomaan viestintään kykeneviä laitteita **ei** saa olla mukana!
 - Esim. kuulokkeet, jotka toimivat langallisesti, mutta joilla voi ottaa yhteyden myös langattomasti, ovat kiellettyjä.
 - Muista **ladata koneesi akku** ja katsoa, että **päivityksiä ei ole tulossa**.
 - Tietokoneessa ei **ylimääräisiä tekstejä**. Nimi pitää olla!
- Mitään ylimääräisiä elektronisia laitteita ei saa tuoda saliin (matkapuhelin, älykello, älysormus, taskulaskin, ... Tavallistakaan kelloa ei saa olla kädessä. Kellonaika näkyy Abitissa.)
- **(Kuvallinen) henkilöllisyystodistus** tulee olla mukana.

Mitä mukaan? Mitä ei saa olla mukana?

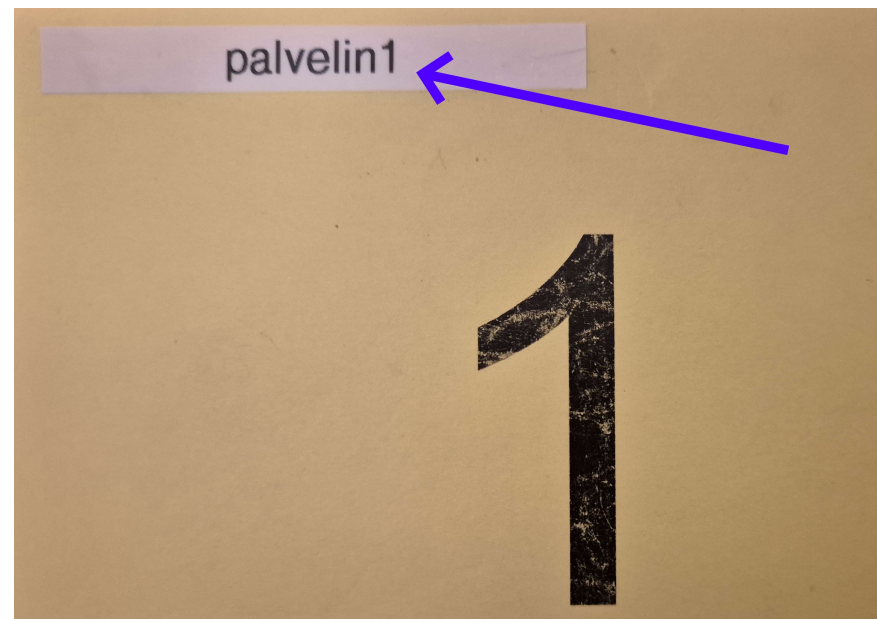
- **Ei tekstejä vaatteissa.** Salin tuuletus on tehokas, ja välillä voi olla viileää. Lämmintä päälle ja villasukat! Joskus on ollut kuumakin...
- **Päähinettä ei saa olla**, eikä mieluusti huppariakaan päälle. Ainakaan huppua ei saa käyttää kokeen aikana.
- **Koetilaan ei saa tuoda mitään omia papereita, ei edes eväskääreitä.** Eväät mieluiten läpinäkyviin muovirasioihin, joiden kannet on helppo avata. Ota sellaiset eväät, joilla et riko tietokonettasi.
- Koetilaisuuteen voit halutessasi tuoda **henkilökohtaiseen hygieniaan liittyviä tarvikkeita**, kuten nenäliinoja ja kuukautissuojia, kunhan ne ovat avaamattomissa pakkauksissa. Valvojalla on oikeus tarkistaa pakkaukset. Särkylääkkeitä, kuukautissiteitä yms. on tarjolla myös talon puolesta.
- Lukio on hankkinut koetilaan **käsidesiä**, jota on saatavissa WC-käyntien yhteydessä. Desinfioi kätesi sekä WC-tilaan mennessäsi että sieltä poistuessasi. Omankin käsidesipullon voi ottaa mukaan.
- **Omat lääkkeet** voi ottaa mukaan mikäli on tarve. Sovi asia rehtorin kanssa.

Koetilaan saapuminen aamulla

- **Ulkovaatteet, laukut** yms. jätetään opiskelijasta riippuen joko pukuhuoneeseen tai liikuntasalin aulan naulakoihin. Jos sinun tulee jättää vaatteet aulaan, tuo laukkusi liikuntasaliin katsomoiden taakse. Kännykät yms. laitetaan **suljettuina reppuun**. Reppuun myös arvotavarat, **ei** jätetä niitä takin taskuun!
- **Taskujen tulee olla tyhjät.** Avaimet yms. myös laukkuun.
- **Tarjottimet ovat saatavilla aulassa (1 kpl/opiskelija):** siihen laitetaan eväät ja muistiinpanovälineet, mahdolliset tietokoneen lisätarvikkeet, henkilöllisyystodistus jne. Samalla teipataan piiloon mahdolliset kielletyt tekstit (toivottavasti tämä on tehty jo kotona).
- **Aulaan ei kokoonnuta**, vaan ohjeita annetaan vasta salissa ennen koetilaisuuden alkua! Siirry täten **heti** eväiden yms. tarkistukseen ja saliin.
 - Avaa eväsrasioiden kannet.
 - Tietokonetta älä vielä ota mukaan, vaan jätä se salin oven lähelle lattialle.

Aamun aloitus/koetilaan saapuminen

- Saat valvojalta tiedon istumapaikastasi. Etsiydy tarjottimen kanssa paikallesi, mutta älä koskaan kävele salissa johtojen yli!
 - Paikkanumeron kuultuasi et saa enää puhua toisten opiskelijoiden kanssa.
 - Et saa myöskään lähteä valvomatta esim. pukuhuoneeseen.
- Hae seuraavana **aulasta tietokoneesi** ja näytä se kansi avattuna valvojille.
- **Liitä koneesi sähkö- ja tietoverkkoon.** Samalla liitä myös kuulokkeet ja tarvittaessa hiiri.
- Seuraavaksi käynnistä koneesi ja sieltä Abitti-sovellus.
- Kirjaa palvelimen nimeksi tieto, joka lukee paikkanumerokortissa, esimerkiksi *palvelin1* tai *koe1*

- Kirjoita **henkilötietosi** ja sitten **tarkista**, että sinulle tarjotaan juuri sitä koetta, jota olet tulossa tekemään. Jos ei tarjota, viittaa valvoja paikalle. **Vahvista tarjottu koe.**

Esim.

Olet ilmoittautunut kokeeseen:

FI – Historia

Vahvista koevalinta

Ilmoitettu koe on väärin. Valitse koe

Jos sinulle ei tarjota koetta tai tarjottu koe on väärä, käsi ylös. Opettaja tulee katsomaan ongelmaa. Älä vielä klikkaa itse tätä valinta!

- Tee **äänitesti** ja säädä **äänenvoimakkuus** sopivaksi. Säädä tarvittaessa tietokoneen **hiiri- ja näppäimistöasetuksia** ja varmista, että tietokone saa **verkkovirtaa** (akkukuvake näytön oikeassa yläreunassa, pitäisi näkyä vihreä salama).
- Tee tarvittaessa näytön säädöt ja fontin suurentaminen (**CTRL ja +**, **CTRL ja -**). Lisää toimintoja löytyy sovelluksesta **Näyttö**. Ongelma ei koske kaikkia, vaan vain niitä kenellä on koneensa kanssa todettu näitä ongelmia! Liikaa ei saa suurentaa! Kokeen aikanakin opiskelija saa suurentaa vastauksia sisältävien ikkunoiden kirjasinkokoa ja muita merkintöjä niin, että koe on kohtuudella suoritettavissa. Valvojilla on tarvittaessa oikeus puuttua tilanteeseen.
- Rauhoitu odottamaan lisäohjeita ja henkilöllisyyden tarkastamista. **Mitään muistiinpanoja ei saa tehdä tietokoneelle eikä paperille. Myöskään koneen ohjelmia ei saa vielä käyttää.**

Henkilöllisyyden tarkastaminen

Valvoja tarkistaa henkilöllisyyden avainlukulistoja käyttäen. Tällöin suurena näyttö: **CTRL** ja **+**. Tarkistuksen jälkeen pienennä näyttö sopivaksi: **CTRL** ja **-**.

Näytön tulee olla tarkistusvaiheessa kirkas! Muuten opettaja ei näe tekstejä.

Koe alkaa aikaisintaan klo 9.00

Koneen perussäädöt ja toiminnot, jotka on syytä osata

- **Näppäimistön kielen** valinta vieraan kielen kokeissa.
- **Äänitestin** uudelleen tekeminen ja äänenvoimakkuuden hallinta.
- Kuuntelukokeissa ole erityisen tarkkana ennen kuin käynnistät nauhoitteen! Lue huolella ohjeet ja tehtävänannot. Osa kuuntelutehtävistä on kuunneltavissa vain kerran. Käynnistettyä äänitettä ei voi pysäyttää tai perua! Äänitesti kannattaa tehdä uudelleen, jos olet pitänyt kuunteluista kokeen aikana taukoa.
- Kuuntelukokeet on suositeltava tehdä kokeen alussa, koska tällöin koetila on kaikkein rauhallisin. Toki tietokoneongelmia esiintyy eniten heti kokeen alussa noin 10 min ajan.
- Nauhoiteongelma? **Heti** käsi ylös, saat apua!

- Poistetun tekstin palauttaminen (**ctrl + z**) ja sen vastatoiminto (**ctrl + y**).
- **Aiempien vastausluonnosten** käyttö. Löytyy vastauslaatikon alareunasta!
- **Merkkilaskuri**. Jos tehtävälle on annettu enimmäispituus, **noudata ohjetta**.
- **Ohjeet**. Ohjeet, erikoismerkit, näppäinkomennot, taustamusiikki, yms.
- **Aineistojen avaaminen sekä ikkunoiden ja välilehtien järjestäminen** on osattava.
- **Sovellusten** käyttö. Joillakin ohjelmilla tiedostoihin pitää tehdä tallennuksia itse, osassa tallennus tapahtuu koko ajan automaattisesti. Tallentamattomat tiedot eivät ole turvassa, jos tulee ongelmia.
- **Kuvankaappauksen** ottaminen ja liittäminen vastaukseen on osattava. Palautettavia kuvia ei koskaan kopioida ja liitetä Windowsista tutuilla tavoilla, vaan **otetaan ensin kuvankaappaus omalla työkalullaan ja sitten kuva liitetään vastauslaatikkoon!** Jopa aineistona olevien kuvien tuonti kuvankäsittelyohjelmiin tapahtuu niin, että kuvasta otetaan kaappaus työkalulla ja kaappaus liitetään sitten kuvankäsittelyohjelmaan.

- Muista, että erilaiset kokeen tehtävissä olevat tekstit saa halutessa kopioitua ja liitettyä Collabora Writer -tiedostoon . Mitä tästä on hyötyä?
 - Tällöin tekstiin pääsee esimerkiksi tekemään muistiinpanoja, lihavoitteja yms.
 - Esim. kielen kokeessa voit *Etsi*- komennolla etsiä tiettyjä sanoja, jos haluat vaikkapa saada vinkkiä kyseisen sanan käytöstä.
- Muistiinpanojen ja muiden merkintöjen tekeminen Pdf-tiedostoihin PDF-lukijalla.
- Matemaattisten kaavojen kopioiminen ohjeesta ja Abitin oman editorin käyttö on osattava matemaattisissa aineissa.
- Matematiikan kokeessa pääätä A-osa vasta, kun se on valmis. Tämän jälkeen laskinohjelmat avautuvat käytettäväksi ja A-osan tehtävät sulkeutuvat.

Seuraavana erilaisiin ongelmatilanteisiin. Kuinka toimin?

Ongelmatilanteet ja niistä selviäminen

- **Lukitse**-painike. Laita aina päälle, jos lähdet WC-käynnille.
 - Liikkuminen koetilassa esim. WC-käynnillä: Ei katsella muiden näyttöjä, ei kuljeta johtojen päältä!
- **Koe-painike**. Oletko hukannut koetehtävät kokonaan näkyvistä? Saat aukaistua ne Koe-painikkeella.
- **Virtajohdon irtoaminen ja latauksen tarkkailu**. Latauksen taso ei saa lähteä laskemaan. Tarkista, että virtajohto on koneessa kiinni. Jos johto esim. tippuu lattialle, pyydä apua eli käsi ylös! Virtajohdon irtoaminen aiheuttaa näytölle virheilmoituksen.
- Kone jumissa tai muu ongelma. **Käsi ylös, niin saat apua!**
- Nauhoiteongelma? **Heti** käsi ylös, saat apua!
- Välimuisti täynnä, varmuuskopiointitila täynnä tai muu outo ilmoitus. **Käsi ylös!**
- **Eli mitä teet, jos tulee ongelmia? Käsi heti ylös!** Hukattu aika hyvitetään, jos häiriö kestää pidemmän aikaa ja johtuu tietokoneesta.

- **Mitä teet, jos ohjelma ei toimi, kuten sen pitäisi?** Tallenna tuotos, sammuta ohjelma ja yritä uudelleen. Jos ei auta, käsi ylös, opettaja paikalle, koneen sammutus ja Abitin uudelleenkäynnistys. Jos ei vieläkään auta, tee tehtävä ”**parhaaksi näkemälläsi tavalla**”:
 - selitä, käytä toista ohjelmaa, jne.
 - koulu ilmoittaa ongelmasta myös YTL:lle, jos kyseessä on selkeästi tietokoneesta johtuva ongelma
- **Älä päättä koetta** liian aikaisin! Jos tulee tietokoneongelma ja kone joudutaan sammuttamaan, tietokone ainoastaan sammutetaan opettajan johdolla.
- **Ongelmatilanteissa vastaukset ovat tallessa**, ehkä jotakin viimeksi kirjoitettua puuttuu. Joillakin erillisillä ohjelmilla tehdyistä tuotoksista ovat kuitenkin tallessa vain ne tiedot, jotka olet itse tallentanut muistiin!
- **Palohälytys.** Ole hiljaa ja noudata ohjeita. Tietokoneesta **lukitaan näyttö**, mutta mitään tavaroita ei oteta koetilasta mukaan, kun poistutaan.

**Muistathan tuoda takkisi ja kenkäsi yo-kokelaiden pukukoppiin/aulaan.
Hälytyksen sattuessa niitä ei enää haeta koulun käytäviltä!
Matkapuhelin ei saa olla tällöin takin taskussa!**

Koetilanteen aikana ehdoton hiljaisuus

- **Opettaja palvelee:** jos tavaroita putoaa, virtajohto tipahtaa ulottumattomiin jne. Käsi näkyvästi ylös!
- **Nosta käsi näkyvästi ylös,** jos tarvitset lisää luonnostelupapereita tai tietokoneessasi on ongelma.
- **WC-käynnit:** nouse paikallasi seisomaan, lähde liikkeelle vasta, kun opettaja huomaa sen.
 - Muista **lukita näyttö!**
 - Jos opettaja näyttää, että ”istu alas”, WC on varattu. Yritä jonkin ajan kuluttua uudelleen.
- WC:n oven saa sulkea, mutta ei lukita. Muista käsien desinfiointi.
- Vain yksi opiskelija kerrallaan liikkeelle.
- Kaikenlainen vilppi, myös kiellettyjen laitteiden käyttö, johtaa rangaistukseen = kyseisen kokeen ja kaikkien muidenkin kyseisen koekerran kokeiden hylkääminen. Mahdollisesti tulee lisäksi kieltö osallistua kokeisiin seuraavallakin koekerralla!

Jos ongelmia tulee, viittaa apua paikalle!

Viittaa valvoja välittömästi paikalle, jos

- huomaat tekeväsi väärää koetta
- et saa ääniä kuulumaan kuulokkeista
- et häiriön takia kuule kuulunymmärtämistehtävän äänitettä
- järjestelmä ilmoittaa, että verkkoyhteys katkeaa, eikä verkkoyhteys palaa välittömästi
- koneesi lakkaa toimimasta tai kohtaat muita ongelmia tai häiriöitä.

Lisäksi viittaa valvoja paikalle, jos

- tarvitset lisää suttupaperia tms.
- tiputat lattialle tavaroitasi tai esim. tietokoneen virtajohdon, eivätkä ne ole nostettavissa ilman paikalta poistumista.

Kokeen päättäminen

1. **Tarkista**, että olet tehnyt kaikki vaaditut tehtävät ja ettet ole vastannut liian moneen tehtävään. Tarkista myös, että olet vastannut oikean määrän tehtäviä kussakin kokeen osiossa.

- Abitti varoittaa, jos olet vastannut liian moneen tehtävään.

2. Lopuksi valitse tarkastelunäkymä. Todettuasi kokeen olevan valmis valitse **Päätä koe**.

3. Sitten **sammuta koejärjestelmä** ja sitten **koneesi**.

4. Tuo valvojalle **lainassa olleet koulun tarvikkeet, luonnostelupaperit sekä pöydällä oleva kokelaskortti**.

- Käytettyihin luonnostelupapereihin kirjoita jo paikallasi kaikki vaaditut henkilötiedot, myös kokelasnumerosi.
- Kokelaskorttia ei tarvitse allekirjoittaa.
- Älä ota mukaasi pöydän paikkanumerokorttia, älä myöskään mahdollisesti koululta saamaasi varakonetta.

5. **Odota rauhassa**, mikäli on ruuhkaa. Pitkiä jonoja ei saa muodostua valvojan luo.

6. **Kaikki poistuvat salista pukukopin kautta.**

- Vie salista pukukoppiin tietokoneesi, tarjottimesi tavaroineen, nenäliinat yms.
- Muista myös koneesi laturi!
- Jos reppusi on katsomon takana, hae myös se pukukoppiin ennen kuin poistut salista.
- Ei ole pakko saada kaikkea mukaan yhdellä kertaa.

7. **Ja lopuksi**

- Tarjotin jätetään tarjotinvaunuun, joka on pukukopissa.
- **Pukukopissa ollaan hiljaa ja sieltä poistutaan mahdollisimman nopeasti!**
Ei saa jäädä kokeen jälkeen myöskään liikuntasalin aulaan!

- YTL:n suppeampi versio ohjeista löytyy sivulta:
<https://www.ylioppilastutkinto.fi/fi/tutkinnon-suorittaminen/koetilaisuuden-kulku>
- Abitin mukana oleviin ohjeisiin pääsee tutustumaan kokonaisuudessaan Internetissä osoitteessa:
<https://cheat.abitti.fi>

Tulokset

- Opettaja esitarkistaa kokeet ja pisteyttää ne alustavasti kahden viikon kuluessa. Pisteet ilmoitetaan kokelaille Wilman kautta (etsi lomake).
- Ylioppilastutkintolautakunnan sensorit tekevät varsinaisen arvioinnin.
- **Tulokset tulevat 12.11.**, jolloin ne laitetaan Wilmaan näkyviin omalle lomakkeelleen. Lukuohjeita voi kysyä opettajilta ja rehtorilta.
- Opiskelijat pääsevät tulosten julkistamisen jälkeisenä päivänä katsomaan arvosteltuja suorituksiaan. **Tarvitset verkkopankkitunnukset tai mobiilivarmenteen!** Alaikäisten osalta tarvitaan mahdollisesti myös huoltajan yhteydenotto pankkiin.
- Jos tuloksissa huomataan selvä virhe, rehtori/opettaja ottaa heti yhteyttä YO-lautakuntaan.
- Jos haluaa kokeensa uudelleen arvoteltavaksi, on tehtävä oikaisuvaatimus. Apua/mielipidettä voi kysyä opettajilta ja rehtorilta.
- Kaikki YTL:n päätökset tuleva sähköisesti **Suomi.fi-palveluun. Olethan ottanut jo käyttöön?**

Jos ...

- Sairastut
 - Hanki lääkärintodistus samana päivänä!
 - Lääkärintodistus on tuotava koulutuskoordinaattorille.
 - Puoltokirje voi vaikuttaa arvosanaan vain rajatapauksessa I → A.
- Jotain muuta vakavaa sattuu itselle tai läheisille
 - Mene juttelemaan siitä heti luottamuksellisesti rehtorille.
 - Puoltokirje voi vaikuttaa arvosanaan vain rajatapauksessa I → A.

Tämän ohjeen ja paljon muuta löydät lukiomme nettisivulta:

<https://peda.net/laukaa/lukio/opiskelijoille/yo>

Onnea kirjoituksiin!!!

